

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ГАЛУЗІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Владислав Капустян
КПІ імені Ігоря Сікорського, Київ, Україна
vladkapustyan2@gmail.com
Ярослава Глущенко
КПІ імені Ігоря Сікорського, Київ, Україна
slavina.ivc@gmail.com

У глобальному економічному вимірі термін «міжнародна конкурентоспроможність» набуває все більшого значення, ураховуючи теперішні рівні глобалізації та інтеграції. Конкурентоспроможність є критично важливим чинником економічного розвитку як для окремих підприємств, так і для національних економік загалом, оскільки визначає їх здатність ефективно функціонувати та інтегруватися в глобальний ринок. В умовах поглиблення міжнародного поділу праці, технологічних змін та структурних трансформацій економічних систем, у т.ч. євроінтеграції, конкурентоспроможність стає не лише гарантією економічної стабільності, а й стратегічним пріоритетом для державної політики, корпоративного управління та розвитку галузей.

Дослідження сутності поняття «міжнародна конкурентоспроможність» є важливим не лише для визначення його теоретичних основ, але й для визначення ефективних інструментів оцінки рівня конкурентоспроможності та розробки стратегій підвищення конкурентних позицій.

Аналіз літературних джерел, наукових праць, указує на те, що в розрізі рівнів економічних систем виділяють міжнародну конкурентоспроможність підприємства (мікрорівень), галузі (мезорівень) та національної економіки загалом (макрорівень) [1; 2, с. 11].

У табл. 1 наведено різні підходи до трактування сутності поняття «міжнародна конкурентоспроможність галузі» у різних наукових джерелах.

Таблиця 1

Підходи щодо трактування сутності поняття «міжнародна конкурентоспроможність галузі»

Автори, джерело	Визначення поняття «міжнародна конкурентоспроможність галузі»
Ковалець Б. М. [3, с. 340]	Галузева конкурентоспроможність визначається ефективною діяльністю її складових. При цьому основними індикаторами, які визначають рівень конкурентоспроможності галузі, можна вважати набір показників характерних для визначення конкурентного становища її складових. Зокрема до них можна віднести забезпеченість підприємств галузі ресурсами, інвестиційну привабливість, вдало обрану стратегію розвитку, попит на продукуювані товари та послуги.
Борисова Т. М. [4, с.55]	Міжнародну конкурентоспроможність галузі можна визначити як властивість суб'єктів мезорівневої конкуренції (галузей, видів економічної діяльності, кластерів), що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ними конкретної потреби порівняно із аналогічними суб'єктами конкуренції.
Катан Л. І., Зубко О. В. [5, с.37]	Конкурентоспроможність галузі – це її здатність, яка є комплексною порівняльною характеристикою, що відображає рівень переваги сукупності макро- і мікропоказників її діяльності, що обумовлюють успіх суб'єкта господарювання на певному сегменті ринку за певний проміжок часу відносно сукупності показників конкурентів.
Шевченко М. М. [6, с. 5]	Міжнародну конкурентоспроможність галузі визначено як здатність національної галузі забезпечувати високий рівень задоволення власними товарами певної суспільної потреби порівняно з конкурентами, утримувати та зміцнювати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку та забезпечувати прибутковість на основі раціонального використання ресурсів в умовах інтернаціоналізації.

Складено автором на основі [3-6]

З табл. 1 бачимо, що Ковалець Б. М. розглядає конкурентоспроможність галузі через ефективність діяльності її підприємств. Зазначається, що визначальними чинниками є ресурсне

забезпечення, інвестиційна привабливість, стратегія розвитку та попит. Подібний підхід простежується в роботі Катан Л. І., Зубко О. В., які визначають конкурентоспроможність галузі як сукупність макро- і мікропоказників, що формують її порівняльні переваги на ринку.

Борисова Т. М. трактує міжнародну конкурентоспроможність галузі як здатність її суб'єктів ефективно задовольняти потреби споживачів краще за конкурентів. Подібну думку підтримує Шевченко М. М., яка акцентує увагу на можливості національної галузі втримувати позиції на міжнародному ринку, забезпечуючи конкурентний рівень якості продукції та прибутковості.

З огляду на вищесказане, можна зробити висновок, що «міжнародна конкурентоспроможність галузі» – це її здатність забезпечувати стійкі конкурентні переваги на світовому ринку шляхом ефективного використання ресурсів, реалізації інвестиційного потенціалу, адаптації до ринкових умов та задоволення суспільних потреб на рівні, що перевищує конкурентів.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про залізничний транспорт», «залізничний транспорт – це виробничо-технологічний комплекс підприємств залізничного транспорту, призначений для забезпечення потреб суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності тощо» [7].

У цій же статті зазначається, що «залізничний транспорт є однією з важливих базових галузей економіки України, забезпечує її внутрішні та зовнішні транспортно-економічні зв'язки і потреби населення у перевезеннях. Діяльність залізничного транспорту як частини єдиної транспортної системи країни сприяє нормальному функціонуванню всіх галузей суспільного виробництва, соціальному й економічному розвитку та зміцненню обороноздатності держави, міжнародному співробітництву України» [7].

Консолідуючи інформацію стосовно визначення двох основних понять – «міжнародна конкурентоспроможність галузі» й «залізничний транспорт» – можна надати визначення поняттю «міжнародна конкурентоспроможність залізничного транспорту». Це є здатність залізниці ефективно функціонувати у глобальному ринковому середовищі, забезпечуючи високий рівень транспортно-економічних зв'язків, інтеграцію у міжнародні логістичні ланцюги, інноваційний розвиток, екологічну та енергетичну ефективність, а також відповідність світовим стандартам якості перевезень.

Дослідження Остапюка Б. Б. [8] окреслює основні характеристики вищенаведеного поняття та вказує на те, що рівень конкурентоспроможності даної галузі визначається рівнем інфраструктурного забезпечення, інвестиційною привабливістю, цифровізацією, оптимізацією витрат, безпекою руху, а також здатністю залізничного транспорту сприяти економічному та соціальному розвитку держави, виконуючи стратегічну роль у міжнародній торгівлі та мобільності населення.

Література

1. Коваленко Н. Г., Мізюк С. Г. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: сутність, основні складники та джерела формування конкурентних переваг. Приазовський економічний вісник. 2019. № 2 (13). С. 26–30.
2. Yanton-Drozdoska E. International competitiveness of the enterprise. The actual problems of regional economy development. 2020. Т. 2, № 16. С. 10–17. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.2.16.10-17>
3. Ковалець Б. М. Теоретико-методологічні підходи до трактування. Наукові записки. Серія «Економіка». 2010. № 13. С. 335–341. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nznuoa_2010_13_40
4. Борисова Т. М. Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. Т. 1, № 6. С. 54–60. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_1/054-060.pdf
5. Катан Л. І., Зубко О. В. Економічна сутність та складові конкурентоспроможності галузі рибництва. Агросвіт. 2019. № 13-14. С. 33–38. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.13.33>
6. Шевченко М. М. Методи оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості в умовах інтернаціоналізації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.01. Харків, 2006. 17 с.
7. Про залізничний транспорт : Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-vr#Text>
8. Остапюк Б. Б. Особливості конкурентоспроможності залізничного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 61. URL: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i61.127736> (дата звернення: 23.02.2025).